

SPOR EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN ÜNİVERSİTE ERKEK ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZLARI İLE SALDIRGANLIK DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

THE COMPARİSON OF THE INTERPERSONAL RELATIONSHIP AND AGRESSION
OF MALE UNİVERSİTY STUDENTS WHO OBTAINED TRAINING IN VERSUS WHO
DID NOT OBTAIN TRAINING IN SPORT

Okt. Mehmet Ali ŞEKERTEKİN¹ Yrd. Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN²

ÖZET

Bu araştırmada, spor eğitimi alan ve almayan üniversite erkek öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzı ile saldırganlık durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubu, 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesinde değişik fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören toplam 154 erkek öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği" ve "Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Bulgular, spor eğitimi alan ve almayan üniversite erkek öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzı ile saldırganlık açısından aralarında fark olmadığını göstermiştir. Bu çalışmanın sonucu spor eğitimi yaptıran kurumların ve öğrenci alım programlarının (özel yetenek sınavları) gözden geçirilmesi ile beraber, Spor eğitimi yaptıran kurumlara gelen öğrencilerin daha önceden de belli oranda saldırganlık duygularına sahip oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, kişilerarası ilişki tarzı, saldırganlık

SUMMARY

This study aims to investigate the interpersonal relationship and the aggression of the male university students who obtained training in sport versus who did not obtain training in sport. The subject of the study contained 154 male student who attended different faculties and colleges of Atatürk University in 2002-2003 academic year. Data came from "The Test of Interpersonal Relationship" and "Aggression Test". The statistical analyses such as correlation analysis, t Test, variance analysis, LSD Least Significant Difference were used. The results of the study revealed that there was no difference between subjects with regard to sport training.

Key words: Sports, type of interpersonal relations, aggression

GİRİŞ

Günümüzde, sanayileşmeye ve buna bağlı olarak teknolojik gelişmeler bireylerin daha pasif bir yaşam tarzı sergilemelerine neden olmaktadır. Bireylerin içinde yaşadıkları toplumda daha sağlıklı, kişilikleri gelişmiş, verim gücü yüksek, kurallara uymakta zorlanmayan bireyler olmaları, bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı daha fazla direnç göstererek mutlu bir yaşam sürdürebilmeleri, beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılarak bu alanda iyi bir eğitim almaları ile mümkündür (1).

Spor eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında önemli rol oynar. Spor eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, koruyucu bir etkinliktir (2).

Spor eğitimi bireysel ve toplumsal davranışları oluşturmada bir eğitim şekli olmakla birlikte, spor eğitiminde beden bir araç olup, asıl amaç tüm kişiliğin eğitimidir. Sporun asıl amacı, bireyleri günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlayıp, bireyin toplumla barışık ve toplum yararına en iyi gelişimini gerçekleştirmektir (3).

Eğitim durumu ve buna benzer birçok faktör göz önüne alınacak olursa, insanların sporu, şiddet için bir araç olarak görmeğe başladıkları da söylenebilir. Çünkü spor onlar için bir deşarj olma aracı, kişiliklerini ön plana çıkartabilecekleri büyük bir fırsat ve sporcular için de kaçınılmaz bir zevk haline dönüşmüştür (4).

İnsanlık tarihi boyunca şiddet, insanlığın gündeminden hiç eksik olmamıştır. Kimi zaman problemlerin çözümü için şiddetten bir araç olarak yararlanma yoluna gidilirken, kimi zaman da toplumdan şiddeti söküp atmanın çareleri üzerinde durulmuştur. Toplumumuz da diğer

¹Atatürk Üniversitesi BESYO

²Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

tüm toplumlar gibi kendisini bazı tarihsel durum ve koşulların sonucu, şiddet problemlerinin içinde bulmuş ve bu problemleri çözebilmek için çareler aramıştır (5).

Bu gün, saldırgan davranış toplumumuzda tatsız ve olumsuz yargı uyandıran bir olgudur.

Spor saldırganlık, bir boşalma aracıdır. Rakibi yenme, bireylerde birtakım hareket yaptırıcı arzular oluşturur ve Böylece saldırganlıkta doyum sağlanmış olur. Kişi, toplumun normal şartlarda yasakladığı saldırgan davranışlarını, spor etkinlikleri aracılığı ile etkisizleştirebilir veya ortadan kaldıracaktır. Bireyler spor eğitimi sayesinde zihinsel ve bedensel olarak gelişim açısından tatmin olabilmektedirler (7).

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Spor aynı zamanda toplumsal açıdan kişilerarası ilişkiler üzerinde de etkili olmaktadır. Birey ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde spor eğitiminin, hem bireysel hem de toplumsal açıdan etkisi büyüktür. Spor eğitimi birey ve toplum ilişkilerini geliştirdiği gibi toplumun yüceltilmesinde de önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir (8).

İnsan yaşamını gözden geçirdiğimizde, kişilerarası ilişkilerin hem sıkıntılar da, hem de mutluluklar da çok büyük bir yer kapladığını görüyoruz. Sanata ve özellikle edebiyata konu olan ve günlük hayatımızı da önemli ölçüde etkileyen sevgi, aşk, öfke duygusu, kayıp acısı, utanma ve intikam duygusu gibi duygular, diğer kişilerle olan ilişkilerimiz sonucunda uyanan duygulardır. İnsanların yaşamı kişilerarası ilişkiler üzerine kurulmuştur. Kişilerarası ilişkilerin egemenliğini sürdürdüğü bir dünyada da elbette sorunların bir çoğunun kaynaklandığı ya da yuvalandığı yerler bireylerarası ilişkilerdir. Bu ilişkilerin belli bir düzen içinde gelişiminde spor eğitiminin katkılarının olduğu yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir (9).

Bu bağlamda araştırmada, sporun saldırganlık ve kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla bu araştırmada, üniversite erkek öğrencilerinden spor eğitimi alanlar ile almayanların saldırganlık ve kişilerarası ilişkileri, arasındaki farklar incelenmiştir.

Saldırganlığın bu yorumu, bu güne kadar saldırganlık için belirtilmiş her şeyi etkilemekte ve elde edilen bulgular saldırganlığın, kontrol altına alınması gereken bir davranış olduğuna ivedilikle işaret etmektedir (6).

GEREÇ VE YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesinde değişik fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem grubu, Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 2002-2003 eğitim-öğretim yılında son sınıfta öğrenim gören toplam 154 erkek öğrenciden meydana gelmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında, Sosyo-Ekonomik Düzey Ölçeği, Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği ve Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyo-Ekonomik Düzey Ölçeği

Çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyin, ele alınan kişilik özellikleri veya davranış biçimine neden olup olmadığını araştırmak için ölçeğin, Ailenin ortalama aylık geliri sorusuna cevap istenmiştir.

Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği

Lorr tarafından 1986 yılında geliştirilmiş ve Türkçe'ye Öztan tarafından uyarılan ölçeğin geçerlik, güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek, likert tipi dört dereceli (Hiç uymuyor, Çok az uyuyor, Çoğu kez uyuyor ve Tam uyuyor) toplam 55 sorudan oluşmuştur. Ölçek toplam 5 soruluk 11 alt boyuttan oluşmuştur. Alınan puan artıkaça olumluya, azaldıkça ise olumsuz uca doğru yönelme ortaya çıkmaktadır (10). Araştırmada, "sosyallik", "yardıma açık olma", "şefkatli", "toleranslı" ve "ısrarlı" alt boyutları kullanılmıştır.

Saldırganlık Ölçeği

Saldırganlık ile ilgili durumların saptanmasında, İter-Kiper (1984) tarafından geliştirilmiş olan Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek,

likert tipi 7 dereceli (6. Bana çok uygun, 5. Bana kısmen uygun, 4. Bana uygun, 0. Kararsızım, 3. Bana uygun değil, 2. Bana kısmen uygun değil, 1. Bana hiç uygun değil) bir ölçeğe sahip toplam 30 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin, "yıkıcı saldırganlık", "atılğanlık" ve "edilgenlik" olmak üzere üç alt boyutu bulunmakta olup ölçekten alınan yüksek puanlar saldırganlık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin test tekrar-test güvenilirliği Pearson Korelasyon Katsayısı 0.81 ile 0.93 arasında bulunmuştur (11,12).

Araştırmada öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile ilgili bilgiler, araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi toplama formuyla elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde dört farklı istatistik analiz kullanılmış ve bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows Release 10.00 paket istatistik programı ile yapılmıştır. Araştırmada kullanılan analizler:

1. Korelasyon analizi,
2. t Testi,
3. Varyans analizi,
4. LSD (Least Significant Difference) Testi

BULGULAR

Araştırmada, kişilerarası ilişkiler tarzı ölçeğinin alt boyutları ile saldırganlık ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, edilgen saldırganlık ile kişilerarası ilişkiler tarzının, sosyallik, yardıma açık olma ve toleranslı davranma boyutu arasında ters yönde ($r = -.210$, $r = -.192$ ve $r = -.272$) $p < 0.001$, $p < 0.05$ ve $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Bireylerin, edilgen saldırganlık durumları arttıkça, sosyallik, yardıma açık olma ve toleranslı olma durumları azalmakta veya tam tersi olduğu söylenebilir. Atılğanlık ile kişilerarası ilişkiler tarzının, şefkatli olma, toleranslı olma ve ısrarlı olma boyutu arasında ($r = .219$, $r = -.223$ ve $r = .349$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bireylerin, atılğanlık durumları arttıkça, şefkatli olma ve ısrarlı olma durumları da artmakta olup toleranslı olma durumları ise azalmaktadır. Kişilerarası ilişkiler tarzının, toleranslı olma boyutu ile yıkıcı saldırganlık, atılğanlık ve edilgen saldırganlık arasında ters yönde ($r = -.250$, $r = -.223$ ve $r = -.272$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bireylerin, yıkıcı saldırganlık, atılğanlık ve edilgen saldırganlık durumları arttıkça toleranslı olma durumları azalmaktadır.

Tablo 1. Kişilerarası İlişkiler Tarzı Ölçeğinin Alt Boyutları İle Saldırganlık Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki İlişkilerle İlgili Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Sosyallik	-							
2.Yardıma açık olma	.175*	-						
3.Şefkatli	.381**	.330**	-					
4.Toleranslı	.064	.140	.058	-				
5.İsrarlı	.184*	.102	.289**	-.075	-			
6.Yıkıcı saldırganlık	.004	-.119	-.028	-.250**	-.026	-		
7.Atılğanlık	.131	.034	.219**	-.223**	.349**	.301**	-	
8.Edilgenlik	-.210**	-.192*	-.136	-.272**	-.065	.612**	.136	-

N= 154 (*) $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı

(**) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı

Spor eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin kişilerarası ilişkiler tarzı ölçeğinin alt boyutları ile saldırganlık ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları ara-

sındaki farklar t Testi ile analiz edilmiş ve bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, spor eğitimi alanlar ile almayan öğrencilerin kişilerarası ilişkiler tarzı

ölçeğinin alt boyutları ile saldırganlık ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farklar t Testi ile analiz edilmiş. Spor eğitimi alanlar ile almayan öğrencilerin kişiler-arası ilişkiler tarzı ölçeğinin yardıma açık olma alt boyutu ile saldırganlık ölçeğinin edilgen saldırganlık alt boyutu açısından aldıkları puanlar arasındaki farklar $p < 0.05$ ile $p < 0.10$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuş olup diğer boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Spor eğitimi alanların yardıma açık olma boyutuna ilişkin ortalamaları 9.14, almayanların ortalamaları 8.23 olarak bulunmuş ve spor eğitimi alanların almayanlara göre yardıma daha açık olduğu görülmektedir. Tablodan, spor eğitimi alanların edilgen saldırganlık boyutuna ilişkin ortalamaları 32.65, almayanların ortalamaları 29.59 olarak bulunmuş olup spor eğitimi alanların almayanlara göre edilgen saldırganlıklarının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin ekonomik gelir düzeylerine göre kişiler-arası ilişkiler tarzı ölçeğinin alt boyutları ile saldırganlık ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farklar varyans analizi ile incelenmiş ve yalnızca edilgen saldırganlık boyutu açısından varyans analizi sonucu $p < 0.10$ önem düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farkın hangi gelir düzeyinden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan LSD (Least Significant Difference / En Önemli Farklılık) Testi sonucu, aylık gelir düzeyi 357-457 milyon lira olanlar ile 257 milyondan az olanlar ve 457-557 milyon lira arasında olanlar arasındaki farklar önemli bulunmuştur. Aylık gelir düzeyi 357-457 milyon lira olanların edilgen saldırganlık puan ortalamaları diğer iki gruba göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 2. Spor Eğitimi Alan ile Almayan Öğrencilerin Kişilerarası İlişkiler Tarzı Ölçeğinin Alt Boyutları ile Saldırganlık Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin t Testi

	Spor eğitimi alma durumu	X	S.S.	t değeri
Sosyallik	Alan ⁽¹⁾	8.43	2.37	0.798
	Almayan ⁽²⁾	8.13	2.24	
Yardıma açık olma	Alan	9.14	2.23	2.293*
	Almayan	8.23	2.64	
Şefkatli	Alan	9.24	2.36	0.679
	Almayan	8.98	2.28	
Toleranslı	Alan	5.98	2.52	0.035
	Almayan	6.00	2.55	
Israrlı	Alan	9.34	2.41	0.554
	Almayan	9.57	2.65	
Yıkıcı saldırganlık	Alan	31.38	9.65	0.904
	Almayan	29.94	10.05	
Atılganlık	Alan	43.68	11.85	0.447
	Almayan	42.85	11.13	
Edilgentik	Alan	32.65	9.28	1.945**
	Almayan	29.59	10.08	

N= ⁽¹⁾ 70 ⁽²⁾ 84 S.D.= 152, * $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, ** $p < 0.10$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 3. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Kişilerarası İlişkiler Tarzı Ölçeğinin Alt Boyutları İle Saldırıcılık Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Varyans Analizi

		Kareler ortalaması	S.D.	Ortalama kare	F
Sosyallik	Gruplarasası	5.909	4	1.477	0.274
	Gruplarıçı	804.176	149	5.397	
	Toplam	810.084	153		
Yardıma açık olma	Gruplarasası	3.544	4	0.886	0.138
	Gruplarıçı	955.813	149	6.415	
	Toplam	959.357	153		
Şefkatli	Gruplarasası	6.139	4	1.510	0.276
	Gruplarıçı	814.298	149	5.465	
	Toplam	820.338	153		
Toleranslı	Gruplarasası	35.217	4	8.804	1.387
	Gruplarıçı	945.776	149	6.347	
	Toplam	980.994	153		
Israrlı	Gruplarasası	31.438	4	7.860	1.221
	Gruplarıçı	958.900	149	6.436	
	Toplam	990.338	153		
Yıkıcı saldırıcılık	Gruplarasası	447.736	4	111.934	1.153
	Gruplarıçı	14461.303	149	97.056	
	Toplam	14909.039	153		
Atılıcılık	Gruplarasası	919.220	4	229.805	1.793
	Gruplarıçı	19092.364	149	128.137	
	Toplam	20011.584	153		
Edilgenlik	Gruplarasası	841.891	4	210.473	2.255*
	Gruplarıçı	13904.083	149	93.316	
	Toplam	14745.974	153		

(*) $p < 0.10$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo $F_{4,153} 0,05 = 1,94$

TARTIŞMA

Edilgen saldırıcılık ile sosyallik, yardıma açık ve toleranslı olma boyutu arasında ters yönde ($r = -.210$, $r = -.192$ ve $r = -.272$) $p < 0.001$, $p < 0.05$ ve $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bireylerin, edilgen saldırıcılık durumları arttıkça, sosyallik, yardıma açık olma ve toleranslı olma durumları azalmakta olduğu söylenebilir. Spor eğitiminin, edilgen saldırıcılık eğilimlerini daha azaltacağı varsayıldığında, spor eğitimi alanların fazla almayanlara göre daha sosyalleşecekleri, yardımlaşmaya daha fazla eğilimli olacakları ve diğerleriyle ilişkilerinde daha fazla toleranslı olacakları yönünde çalışmalar vardır (13, 14). Atılıcılık ile kişilerarası ilişkiler tarzının, şefkatli olma, toleranslı olma ve ısrarlı olma boyutu arasında ($r = .219$, $r = -.223$ ve $r = .349$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bireylerin, atılıcılık durumları arttıkça, şefkatli olma ve ısrarlı olma durumları da artmakta olup toleranslı olma durumları ise azalmaktadır. Kişilerarası ilişkiler tarzının,

toleranslı olma boyutu ile yıkıcı saldırıcılık, atılıcılık ve edilgen saldırıcılık arasında ters yönde ($r = -.250$, $r = -.223$ ve $r = -.272$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bireylerin, yıkıcı saldırıcılık, atılıcılık ve edilgen saldırıcılık durumları arttıkça toleranslı olma durumları azalmaktadır.

Atılıcılık ile şefkatli, toleranslı ve ısrarlı olma boyutu arasında ($r = .219$, $r = -.223$ ve $r = .349$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bireylerin, atılıcılık durumları arttıkça, şefkatli olma ve ısrarlı olma durumları da artmakta olup toleranslı olma durumları ise azalmaktadır. Bu bulguyu destekleyen bir çalışma, 1978 yılında Varşova'da yapılan Uluslar arası halter koçları konferansında, haltercilerin spor yapmayan kimselere göre duygusal açıdan dengesiz, çabuk öfkelenen, toleranssız ve impulsif (dürtüsel) oldukları belirtilmiştir (15).

Kişilerarası ilişkiler tarzının, toleranslı olma boyutu ile yıkıcı saldırıcılık ters yönde ($r = -.250$) $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı ilişki

bulunmuştur. Bireylerin, yıkıcı saldırganlık durumları arttıkça toleranslı olma durumları azalmaktadır. Bireylerin yıkıcı yöndeki saldırgan davranışı azaltılabilirse diğerlerine karşı daha toleranslı ve hoşgörülü olabileceği söylenebilir.

Atılğan saldırganlık ile şefkatli olma ve ısrarlı bir yaklaşım sürdürme arasında pozitif bir ilişki çıkmış olup, toleranslı olma ile ters yönde bir ilişki saptanmıştır. Atılğan davranış tarzı istenen bir özellik olmasına rağmen toleranslı olmayı azalttığı görülmüştür ki, bu durum istenen bir sonuç değildir. Edilgen saldırganlık ile sosyallık, yardıma açık olma ve toleranslı olma arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Bireylerin edilgen saldırgan davranış göstermesi hem sosyallığını hem de yardıma açık olma ve toleranslı olmalarını azaltmaktadır.

Araştırmanın en çarpıcı bulgusu, spor eğitimi alanlar ile almayan öğrencilerin yardıma açık olma ile edilgen saldırganlıkları arasındaki $p < 0.05$ ile $p < 0.10$ önem düzeyinde anlamlı

farklar bulunmuş olup diğer boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Spor eğitimi alanlar ile almayanların kişilerarası ilişki tarzları ile saldırgan davranışları açısından aralarında fark olmaması spor eğitiminin saldırgan davranışlara eğilimi azaltmadığını göstermektedir.

Sporun kişilerarası ilişki tarzını değiştireceği ve saldırgan davranışları azaltacağı düşünülmemesine rağmen böyle bir bulgu elde edilememiştir. Bu bulguyu destekleyen birçok çalışma vardır (15,16). Çobanoğlu (1993) Beden eğitimi ve spor bölümünde sporcu öğrencilerle, diğer bölümlerdeki öğrencilerin saldırganlık düzeylerini incelemiş, spor yapanların saldırganlık eğilimlerinin anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır (17).

İleride yapılacak çalışmalarda spor eğitiminin, spor branşları açısından saldırganlık düzeylerine etkisinin incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- 1- Inal, A.N. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Konya, 2000.
- 2- Aracı, H. Okullarda Beden Eğitimi. Ankara, 1998.
- 3- Yalçın, H.F. Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı. Ankara, 1995.
- 4- Koç, Ş. Spor Psikolojisine Giriş. Saray Tıp Kitapevi, Bornova-Izmir, 1994.
- 5- <http://www.erolgoka.com/violan01.html>
- 6- Çobanoğlu, M.G. Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 1993.
- 7- Özbay, G. Spor Psikolojisi. Gazı Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Ders Notları, Ankara, 1996.
- 8- Erkal, M.E. Sosyolojik Açından Spor. Filiz Kitapevi, İstanbul, 1982.
- 9- http://www.bilkent.edu.tr/dos/ogdm/b-kişilerarası_iletişim.html.
- 10- Öztan, N. Kişilerarası İlişkiler Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. 1993.
- 11- Kiper, İ. Saldırganlık Türlerinin çeşitli ekonomik, sosyal ve akademik değişkenlerle ilişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, 1984.

- 12- Tiryaki, S. Spor Yapan Bireylerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi. Mersin, 1996.

- 13- Tiryaki, S., Erdil, G., Acar, M. ve Emlek, Y. Sporcu ve Sporcu Olmayan Gençlerin Kişilik Özellikleri, Sosyal Hizmetler Dergisi, Sayı:26, Cilt: 1, s: 19-23, Mart-1991.

- 14- Wood, Cassidy ve Williams, 1927. (Aktaran: Mehmet Göral ve Korkut Yapıcı) Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Tuğra Ofset, Kütahya, 2001.

- 15- Karczag, J. Structure of Personality and Emotional Trait of Weightlifters. International Coaching Conference on Weightlifting, Warsaw, Polska Federacja Sportu. 1978.

- 16- Valliant, P.M., Bennie, F.A. and Valiant, J.J. Do marathons differ from joggers in personality profile: A sport psychology approach. Journal of Sport Medicine and Physical Fitness, Number:21, Volume:1, pp: 62-67, March, 1981.

- 17- Çobanoğlu, M.G. Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi. Yayınlanmamış (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 1993.